

BEELDKWALITEITPLAN OPENBARE RUIMTE MERWEHOOFD PAPENDRECHT

(VOORMALIG FOKKERTERREIN)

Opdrachtgever: Gemeente Papendrecht
oktober 2002

Rein Geurtsen & Partners
bureau voor stadsontwerp, Delft

BEELDKWALITEITPLAN OPENBARE RUIMTE MERWEHOOFD PAPENDRECHT

(VOORMALIG FOKKERTERREIN)

oktober 2002

Rein Geurtsen & Partners
bureau voor stadsontwerp, Delft

Inleiding

7 Openbare Ruimte

- 7.1 Proces en actoren
- 7.2 Ruimtelijke kwaliteit op het schaalniveau van de Drechtoevers
- 7.3 Ruimtelijke kwaliteit op het schaalniveau Papendrecht
- 7.4 Algemene karakteristiek
- 7.5 Ambitieniveau
- 7.6 Inrichting & materialisatie
 - 7.6.1 bestrating
 - 7.6.2 water, oevers en randen
 - 7.6.3 straatmeubilair en bijzondere elementen
 - 7.6.4 spelen
 - 7.6.5 kunst/waterkunst
 - 7.6.6 integratie nutsvoorzieningen
 - 7.6.7 afvalinzameling

8 Beeldkwaliteit op onderdelen

- 8.1 Rivieroever
- 8.2 Parkrand Slobbengors
- 8.3 Veerdam
- 8.4 Parkeerpleintje Havenstraat
- 8.5 Entree aan lage waterplein
- 8.6 Binnengebied - hoge waterplein
- 8.7 Binnengebied - bomenplein
- 8.8 Binnengebied - stegen

Het voorliggende beeldkwaliteitplan Openbare Ruimte Merwehoofd is een aanvulling op het Beeldkwaliteitplan voor het voormalig Fokkerterrein d.d. oktober 2000.

Samen vormen deze documenten een uitwerking van het Voorlopig Ontwerp Stedenbouw voor het Merwehoofd. De essentie van het stedenbouwkundig ontwerp voor dit voormalig Fokkerterrein is het creëren van een Papendrechts rivierfront aan het drierivierenpunt van de Drechtoevers middels het koppelen van de openbare ruimte van de Veerdam aan een nieuwe, stedelijke openbare ruimte langs de rivier.

Het plan is opgesteld in opdracht van de Gemeente Papendrecht.

Over dit beeldkwaliteitplan wordt overleg gevoerd met de verschillende bij het proces betrokken partijen: de Gemeente Papendrecht, Van der Vorm Bouw BV, Rabo Vastgoed BV en het Kwaliteitsteam Drechtoevers.

Tevens is overleg gevoerd over de vormgeving van de rivieroever met het Hoogheemraadschap, en Juurlink&Geluk als ontwerpers van het Veerplein.

De twee hoofdstukken van dit beeldkwaliteitplan sluiten aan op de 6 hoofdstukken uit het Beeldkwaliteitplan uit oktober 2000:

In hoofdstuk 7 worden de algemene uitgangspunten en richtlijnen voor de openbare ruimte beschreven.

Hoofdstuk 8 behandelt de beeldkwaliteitseisen per deelgebied.

7.1 Proces en actoren

De hier beschreven beeldkwaliteit voor de openbare ruimte is een kwalitatieve vertaling van het Schetsontwerp Openbare Ruimte, dat onderdeel vormt van het Voorlopig Stedebouwkundig Ontwerp voor het Merwehoofd.

Voor alle betrokken partijen wordt hiermee het ambitieniveau voor de buitenruimte vastgesteld.

Het plan geldt als kader voor de verdere uitwerking van de ontwerpen voor de buitenruimte binnen de exploitatiegrenzen van het door van der Vorm Bouw BV. te ontwikkelen gebied. Het plan geldt tevens als kader voor de uitwerking van de direct aan het exploitatiegebied grenzende omgeving.

Het plan geldt als objectief toetsingskader voor de beoordeling van inrichtingsplannen door het Kwaliteitsteam Drechtoevers.

Het geldt als referentie- en toetsingskader bij de supervisie op de uitwerking van de inrichtingsplannen door de gemeentelijk betrokkenen.

Voor de beheerder van de openbare ruimte stelt het Beeldkwaliteitplan de zwaartepunten vast bij het versterken en behouden van de kwaliteit van de openbare ruimte (gericht op meerjarenafspraken in relatie tot de reguliere onderhoudsbudgetten).

7.2 Ruimtelijke kwaliteit op het schaalniveau van de Drechtoevers

Ontwikkeling van het Merwehoofd is van grote betekenis voor de algehele kwaliteit van de Drechtoevers, met name vanwege de ligging aan het drie-rivierenpunt, het majestueuze waterplein tussen Dordrecht, Zwijndrecht en Papendrecht.

Contrast tussen de drie oevers

Het is van belang het karakteristieke contrast tussen de drie oevers te versterken. Dit contrast speelt zich af op de schaal van het rivierenlandschap; elk van de drie Drechtsteden ontleent hieraan zijn identiteit:

- Dordrecht: versteende buitendijkse archipel, de historische binnenstad reikt tot aan de oever, de oever is een stenige kade.
- Zwijndrecht: groene buitendijkse archipel, Het beeld van Zwijndrecht is dat van een reeks buitendijkse eilanden met een lage groene oever, waar bebouwing en groen elkaar afwisselen.
- Papendrecht: tot nu toe gelegen achter de hoogopgaande dijk die in een groot gebaar het samenkomen van de Merwede en de Noord begeleidt. Het Merwehoofd zal Papendrecht een plaats aan de rivierdelta geven, als een bolwerk aan het drierivierenplein. Het Merwehoofd komt op dijkniveau te liggen en zal een robuust en tegelijkertijd sterk gedifferentieerd bebouwingsfront krijgen.

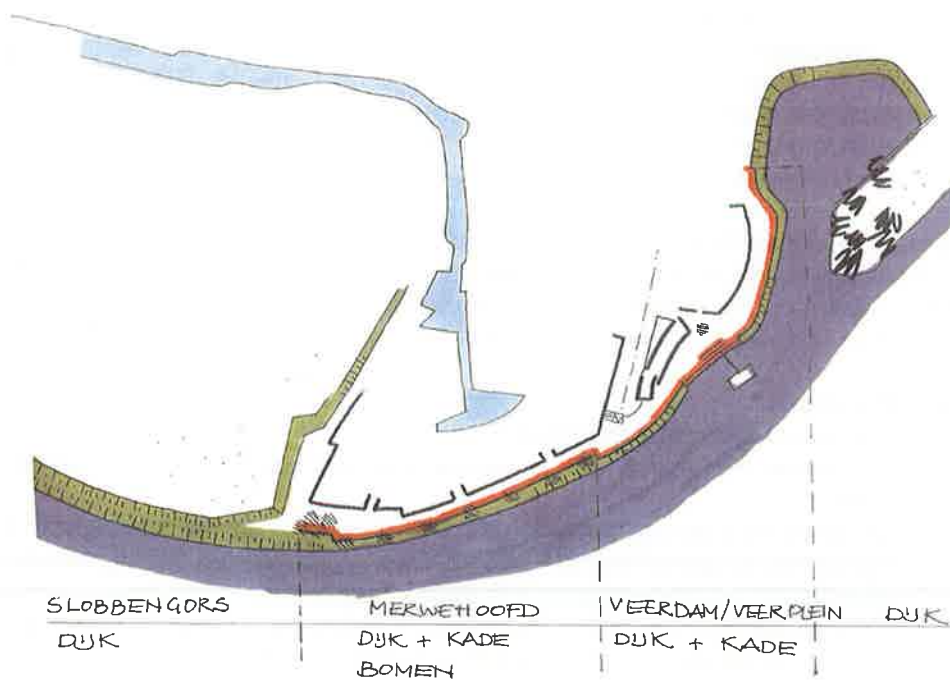
Wisselende oriëntaties

Het stedebouwkundig ontwerp is gebaseerd op een sterk contrast tussen enerzijds openbare randen, gericht op het rivierenlandschap en anderzijds een besloten binnengebied dat via een weefsel van stegen met de rivier verbonden is.

Levendige oever

Conditie voor een levendige rivieroever:

- Openbare, recreatieve route – geschikt voor medegebruik door bestemmingsverkeer.
- De bebouwing aan de oever bestaat uit woningen in diverse typologieën. De nadruk ligt daarbij op gerichtheid van woonfuncties op de rivier en grondgebondenheid (voordeuren en prive-stoepen aan de rivierzijde).
- Verbijzonderingen op de hoekpunten van de openbare oever middels 2 pleinruimtes waaraan publieksgerichte voorzieningen mogelijk zijn.

Landschappelijke verschijningsvorm aan het waterplein

Het Merwehoofd zal vanuit verschillende gezichthoeken beleefd worden als onderdeel van het drie-rivierenpunt. Het werkt visueel zowel als onderdeel van het lange, gekromde perspectief van de Deltadijk, alsook als bebouwingsfront, frontaal tegenover Dordrechts noordelijke rivieroever. Dit vraagt om een sterke beheersing van de verschijningsvorm van het Merwehoofd. Het gaat daarbij, naast de stedenbouwkundige aspecten als rooilijnverloop, bouwhoogte en parcellering, met name om het landschappelijke aspect van herinrichting van (een deel van) de oever tot en openbaar stedelijk rivierfront.

Voor deze landschappelijke ontwerp-opgave zal in de verdere planuitwerking een antwoord moeten worden gevonden. Twee aspecten zijn daarbij van essentieel belang:

- Een deel van de lange Papendrechtse waterkering krijgt de betekenis van stedelijk rivierfront met een belangrijke verblijfsfunctie, aansluitend op het Veerplein. Hierbij hoort een herinrichting van dit deel van de dijk tot een stedelijke oever. Op de schaal van het Drierivierenplein is daarmee aan Papendrechtse zijde sprake van een ingrijpende landschappelijke transformatie van de groene oever tot een gedifferentieerd geheel: de groene dijk rondom het Slobbengors gaat over in een stedelijke oeverinrichting van het Merwehoofd. Deze vindt zijn beëindiging in het Veerplein, waar de Veerdam en de nieuwe veerstoep gesitueerd zijn. De opgave bestaat uit het overtuigend vormgeven van deze landschappelijke transformatie op de schaal van het drierivierenpunt.
- In samenhang met het bovenstaande bestaat de opgave uit het creëren van diepte en gelaagdheid in het aanzicht van Papendrechts nieuwe rivierfront. Het gevaar bestaat dat met het bolwerk, door zijn hoge ligging ten opzichte van de andere oevers, het visuele effect ontstaat alsof het bebouwingsfront als een massieve wand in de rivier komt te liggen; en maat en schaal van het waterplein gaat overheersen. Dit kan worden voorkomen door bebouwing en oever als twee entiteiten zichtbaar te maken waarbij de oever, c.q. de waterkering een voorgrond vormt voor de bebouwing. Modelleren van de waterkering zelf is daarbij een van de middelen. Belangrijker nog, voor het creëren van de gewenste gelaagdheid, is inzet van verticale elementen, die met de gevels een spel van voor- en achtergrond gaan spelen. Op de grote schaal van het drie-rivierenplein zijn bomen daarvoor het enige doeltreffende en geëigende middel.

Deze opgave overstijgt de feitelijke plangrenzen van het Merwehoofd en betekent onder andere ingrijpen in de waterkering. Voor de beoogde ruimtelijke kwaliteit op Drecht-oeverniveau zal echter vanuit de ontwikkeling van het Merwehoofd een maximale inspanning moeten worden gepleegd om een stedelijke rivieroever met bomen te realiseren.

7.3 Ruimtelijke kwaliteit op het schaalniveau van Papendrecht

Koppeling centrum-rivier / recreatief balkon

Het centrum van Papendrecht wordt door het continueren van de, cultuurhistorisch bepaalde, lange lijn van Veerweg - Eilandstraat verbonden met de openbare ruimte langs de rivier, die als recreatief balkon functioneert.

De Eilandstraat wordt via een langzaamverkeerroute verbonden met de inwendige pleinruimte van het Merwehoofd en vervolgens via de stegen verbonden met de rivieroever.

Koppeling Veerdam-rivier

De lange lijn van de Veerdam, met zijn monumentale beplanting van kastanjabomen, zal worden versterkt als historische route naar de rivier: met het Merwehoofd krijgt de route een doorgaande woonbebouwing tot aan de dijk.

De recente maaiveld-herinrichting van het zuidelijk deel, met betonverhardingen, valt sterk uit de toon naast de bestaande historische bestrating in het noordelijk deel. Dit verstoort de continuïteit van de route en doet geen recht aan de historische waarde van de Veerdam in relatie tot het nieuwe rivierfront. Het is wenselijk de gehele Veerdam eenzelfde inrichting te geven met gebakken klinkers en natuursteenkeien. De ontwikkeling van het Merwehoofd biedt hiertoe een uitgelezen gelegenheid, omdat dan toch een deel van de bestrating vernieuwd zal moeten worden.

Aan het einde van de Veerdam zal de dijkopgang sterk worden gearticuleerd met een hellingbaan en trappen.

Rivieroever als recreatieve route

Het nieuwe rivierfront zal onderdeel worden van de wandelroute over de gehele rivierdijk rondom Papendrecht.

De gemeente werkt eraan deze route in de toekomst mogelijk ook voor fietsers geschikt te maken, als onderdeel van een 'rondje Papendrecht' en als onderdeel van een Drecht-oever fiets-route. Het rivierfront van het Merwehoofd zal dus zowel aan wandelaars alsook aan fietsers comfortabel ruimte bieden.

Versterken groene identiteit

De openbare westrand van het Merwehoofd zal zich richten op het Slobbengors. Dit park wordt beter zichtbaar gemaakt en de toegankelijkheid wordt versterkt.

Daarnaast krijgt de binnenwereld van het Merwehoofd een sterk groen accent met robuuste boombeplantingen.

Geïnspireerd door het karakteristieke landschappelijke fenomeen van verschillende water niveaus (rivier, boezem, polder) wordt in de openbare ruimte een spel gespeeld met verschillende maaiveldhoogten en spiegelende watervlakken op verschillende peilen.

Inspelen op verbeteren verkeerscirculatie

In het stedenbouwkundig plan is geanticipeerd op de mogelijke koppeling Pontonniersweg-Industrieweg. De hoofdontsluiting van het Merwehoofd is aan de westzijde bij de gedempte Gantel gesitueerd. Met deze verkeersontsluiting kunnen de verkeersluwe gebieden in de bestaande woonbuurt Het Eiland versterkt worden, waarmee de relaties voor langzaamverkeer tussen centrum en rivier zullen verbeteren.

7.4 Algemene karakteristiek

Contrast tussen buiten- en binnenwereld

Het Merwehoofd wordt een stedelijk woonmilieu tussen het bestaande Papendrecht en de rivier. Leidraad bij de inrichting van de openbare ruimte is het contrast tussen binnen- en buitenwereld.

De binnenwereld bestaat uit een besloten kleinschalig weefsel van straten en stegen rondom twee gekoppelde pleinen: een vijverplein en een bomenplein. De schaal van de ruimtes sluit aan op de bestaande schaal van het Eiland. Vier stegen vormen markante doorzichten en verbindingen met de buitenwereld.

De buitenwereld bestaat uit twee landschappelijke randen: het nieuwe rivierfront aan het majestueuze waterplein van het drie-rivierenpunt en een nieuwe groene rand aan het Slobbengors-park.

Door ophoging van het maaiveld van het voormalig Fokkerterrein tot Delta niveau (toekomstige hoogte waterkering), ligt het Merwehoofd niet achter maar op de dijk, waardoor de relatie met de rivier versterkt wordt en het landschappelijk contrast aan de randen wordt versterkt (bolwerk-effect).

Maximale verblijfskwaliteit - autoluwe ontsluiting

Een hoogwaardige verblijfskwaliteit van zowel de randen als de binnengebieden staat voorop. De wijk krijgt een autoluw karakter door een lusvormige ontsluiting, gekoppeld aan de Industrieweg, en door het toepassen van ondergrondse gebouwde parkeervoorzieningen. Deze zijn bereikbaar vanuit de randen van het plangebied.

De interne ontsluiting bestaat uit één rondgaand circuit voor de auto; hieraan zijn de parkeerplaatsen voor bezoekers gesitueerd.

Langs de oever is beperkt autoverkeer in 1 richting mogelijk, komend vanaf de Veerдам, aansluitend op de ontsluiting langs de parkrand. Dit is van belang voor de levendigheid langs de oever en voor de bereikbaarheid van de hieraan geprojecteerde publieksvoorzieningen. Het instellen van de rijrichting vanaf de Veerдам voorkomt sluipverkeer. Aan de rivierzijde zullen geen parkeerplaatsen worden gesitueerd, behoudens eventueel in zeer beperkte mate bij publieksvoorzieningen op bijzondere locaties.

Het hele gebied zal worden ingericht als erf waar de auto te gast is.

Rivierfront met twee polen

De oever wordt als hoogwaardige, openbare ruimte ingericht ten behoeve van de aanliggende woningen en ten behoeve van algemeen recreatief gebruik. De nieuwe oever is opgespannen tussen twee polen:

- Een pleinruimte op de westpunt van de Fokker locatie die enerzijds uitzicht biedt op het majestueuze waterplein en anderzijds op het lager gelegen groengebied en de sportvoorzieningen.
- Een pleinruimte aan het uiteinde van de Veerдам. Ten behoeve van de waterbus en de horeca aan het Veerplein wordt op de hoek van de Veerдам en Eilandstraat een parkeerpleintje gerealiseerd. Hierdoor ontstaat aan het eind van de Veerдам ruimte voor een plein op de dijk.

Nieuwe parkrand aan het Slobbengors

Herinrichting van het driehoekige park aan de oostzijde van het Slobbengors, als overgangselement tussen het bolwerk en het sportpark. Het huidige talud wordt opgeschoven, flauwer geprofileerd en krijgt een grasbekleding. Daarmee wordt een belangrijk aspect van het landschapsontworp van Hein Otto hersteld; namelijk het autonome driehoekige overgangselement tussen het orthogonale grid van het sportpark en de voormalige Gantel. De hoge rand van het Merwehoofd is zo gesitueerd dat vanaf de Industrieweg een lange zichtlijn op de rivier ontstaat, gericht op de watertoren van Zwijndrecht.

Twee waterpleinen – de Gantel in ere hersteld

De Gantel krijgt een nieuwe afronding die beeldbepalend is voor het Merwehoofd en een spel met verschillende waterniveaus speelt:

Door twee waterpartijen, met een getrapt stelsel van overlopen, wordt een hoogteverschil van drie-en een-halve meter tussen het Merwehoofd en de bestaande Gantel overbrugd. De hoge vijver vormt de centrale binnenkamer van het Merwehoofd. De lage vijver markeert de entree van de buurt, op het knooppunt van Eiland, Slobbengors en Merwehoofd, ter hoogte van de bestaande brug tussen Havenstraat en Industrieweg. Aan de vormgeving en de technische uitvoering van deze waterelementen zal de grootste zorg moeten worden besteed.

7.5 Ambitieniveau

De 'locatiekwaliteit' van de bebouwing en dus ook de marktwaarde wordt in belangrijke mate bepaald door de kwaliteit van de openbare ruimte. Dit geldt in zijn algemeenheid, maar zeker voor dichtbebouwde binnenstedelijke gebieden, zoals het Merwehoofd zal worden. Door de kwaliteit van de openbare ruimte veroveren ze hun nieuwe plek op de stadsskaart. Dit vraagt om een hecht en logisch verband tussen de eerder geformuleerde kwaliteitseisen voor de architectuur én die voor de openbare ruimte.

Politiekeurmerk

Allereerst zal de openbare ruimte voldoen aan de eisen van sociale veiligheid zoals deze zijn neergelegd in de regelgeving Politiekeurmerk Veilig Wonen voor nieuwbouwprojecten.

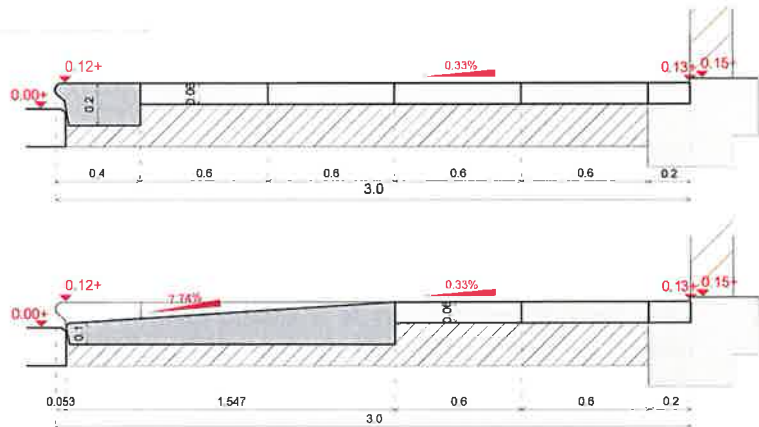
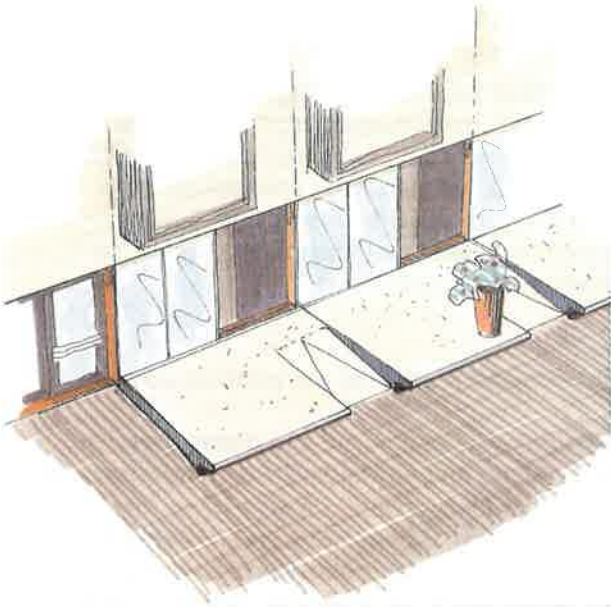
Het ambitieniveau kan inhoudelijk als volgt worden geconcretiseerd:

Stedelijk woonmilieu aan de Drechtoevers

Het nieuwe stedelijke woonmilieu vraagt om een hoogwaardige openbare ruimte.

Trefwoorden daarbij zijn:

- Tijdloos; de openbare ruimte maakt voelbaar dat geïnvesteerd is in de toekomst, dat een nieuw stuk stad een lang leven beschoren is.
- Veilig & gastvrij; met een sterk accent op verblijfskwaliteit. In de hele buurt geldt een erfsituatie. Sommige straten zijn geheel autovrij, elders is de auto te gast. Door de bewonersgarages staat er in het Merwehoofd relatief weinig blik op straat. In plaats van een 'verkeerstechnische' inrichting, met een overdaad aan signalen en markeringen, wordt gekozen voor ruimte, een homogeen grondvlak en een sterke beperking van het aantal materialen. Ook voor kinderen zal het Merwehoofd aantrekkelijk zijn; de inrichting zal uitdagen tot spelen.

Ook in de avonduren zal de sfeer van de openbare ruimte primair zijn afgestemd op de verblijfsfunctie en de sociale kwaliteit. Dit stelt met name bijzondere gebruiks-eisen aan de openbare verlichting.

- Helder: het stedenbouwkundig plan definieert sterk architectonisch en landschap-pelijk bepaalde ruimtes: oever, straat, plein, steeg, kade. De vormgeving en inrichting van het maaiveld dient deze karakteristiek te ondersteunen. Daarom worden de contrasten geaccentueerd en overgangen scherp gedefinieerd.
- Robuust: de ligging aan de rivier, hoog op de dijk, ter plekke van een voormalig bedrijfsterrein vraagt om een zekere mate van stoerheid in de inrichting, niet alleen direct aan de rivier, maar ook in het binnengebied.

Intensief ruimtegebruik

Het Merwehoofd is een compacte, dicht bebouwde binnenstedelijke woonbuurt. De woningdichtheid is zeker twee maal zo hoog als het gemiddelde in Papendrecht. De openbare ruimte is zoveel mogelijk geconcentreerd en heeft een hoge gebruiksintensiteit. Dit vraagt om:

- Een neutrale inrichting, die flexibiliteit biedt qua gebruik en aanpasbaar is aan veranderende wensen van de bewoners.
- Een tijdloze, duurzame inrichting; geen snel verouderende, verkleurende materialen; geen kwetsbare constructies. Robuust, degelijk; bestand tegen een intensief gebruik.
- Een hoog onderhoud- en beheerniveau. De hoge woningdichtheid maakt een hoger-dan gemiddeld niveau denkbaar.
- Een eenduidige, heldere regie van het gemotoriseerd verkeer
- Hoge dichtheid betekent ook een sterk verband tussen openbare ruimte en bebouwing. De architectuur van het straatbeeld wordt bepaald door het samenspel van wanden en vloer. Alle woningen krijgen een privé voorgebied, in de vorm van een stoep of een voortuin. Als basismotief voor de "vloer" is daarom gekozen voor een rustige, homogene materialisatie.

Duurzaam waterbeheer

In het compacte, grotendeels verharde woonmilieu zal het regenwater van de verhardingen en de daken niet kunnen infiltreren in de bodem. Toch wordt gestreefd het water zoveel mogelijk vast te houden in het gebied, c.q. zo min mogelijk te laten wegvloeien naar het riool:

- Ten eerste zal dit gebeuren door het aanleggen van een verbeterd gescheiden stelsel dat het water van de door auto's bereden delen opvangt, met een overstort op het lage waterplein
- Ten tweede zal de hoge centraal gelegen vijver een groot deel opvangen van het dakwater en het water dat op de niet door auto's bereden verhardingen valt.
- Het regenwater aan de rivieroeverzijde (daken en verhardingen) zal grotendeels afstromen in de rivier.

In de inrichting van het maaiveld zal dus rekening worden gehouden met deze diverse vormen van afwatering. Uitgangspunten voor de vormgeving hiervan zijn: inzichtelijkheid, een robuuste vormgeving, die aansluit op het interieur, c.q. exterieurkwaliteit van de ruimte in een hoogwaardige materialisatie. Daarnaast is een zorgvuldige en integrale afstemming op de regenwaterafvoer en -opvang van de woningen vereist. De voorruimtes voor de gevel bieden hiertoe gelegenheid; het opvangen en afvoeren van het dakwater zal hier architectonisch zichtbaar worden gemaakt.

Een zorgvuldige regie van afstroming, opvang en overloop van regenwater zal, in samenhang met de grote en kleinschalige hoogteverschillen in het ontwerp, sterk bijdragen aan de kwaliteit van de openbare ruimte.

7.6 Inrichting & materialisatie

7.6.1 Bestrating

Basismotief voor de verhardingen

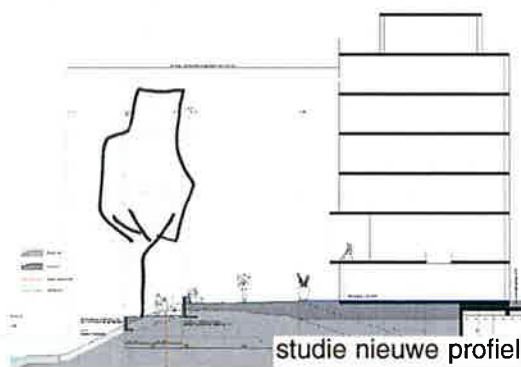
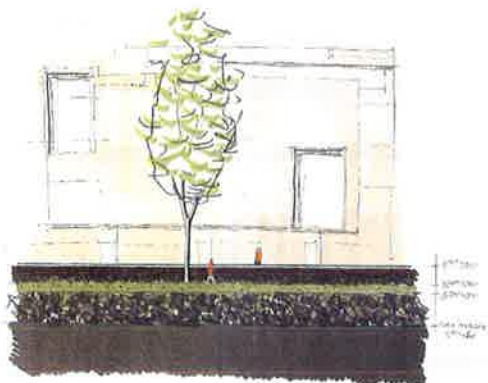
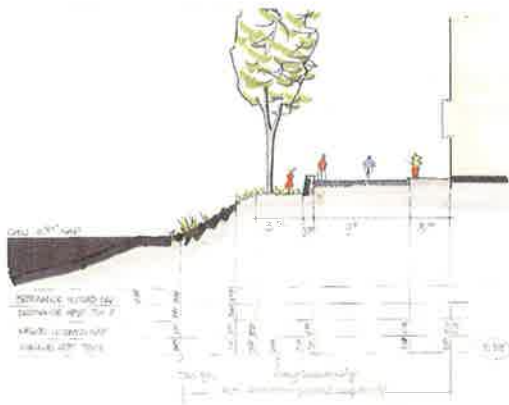
- Er is gekozen voor een gebakken klinker in diverse formaten: één hoofdmateriaal voor de verharding van alle interne ruimten binnen het Merwehoofd en voor de parkrand aan het Slobbengors; een natuurlijk materiaal met een warme, relatief donkere kleurstelling, dat goed aansluit op het spectrum van lichte tot donkere terracotta-kleuren van de baksteenarchitectuur.
- Één hoofdmateriaal voor de openbare verharding aan de rivieroever, in een robuust, natuurlijk materiaal met een genuanceerde kleurstelling: Luikse Keien, in gezagde, gekliefde en/of ruwe vorm; of een gelijkwaardig materiaal. Een stoer materiaal dat door zijn grotere formaat contrasteert met de baksteen, en past bij de schaal van de rivier.
Dit natuurlijke materiaal sluit aan op de hardsteenkleurige woning-stoepen, die zullen worden uitgevoerd in prefab-beton.
- Een materialisatie zonder grote contrasten (ton-sur-ton)
- De materialen zullen moeten voldoen aan de eisen die er vanuit gebruik en beheer aan worden gesteld.

Afwatering

- Gootstroken voor de verzameling van oppervlakkig afstromend regenwater zullen worden uitgevoerd in een nader te bepalen elementverharding.
- Ten behoeve van een hoogwaardige en "vlakke" verharding van de bijzondere pleinruimtes is gekozen voor een afwatering middels een fijnmazig stelsel van goten en kolken, indien op het verbeterd gescheiden stelsel wordt geloozd.

Algemene uitgangspunten verhardingen

- a Omgaan met hoogteverschillen
 - 'Vlakke' gedeelten van de verharding dienen optisch vlak te liggen. Dit betekent toepassing van minimaal afschot, teneinde een optisch vlakke situatie te krijgen. E.e.a. met inachtneming van de minimale vereiste afschotten conform ASVV.
 - De peilhoogtes van maaiveld en uit te geven gebied resp. entrees of inritten sluiten op elkaar aan. M.a.w. plaatselijk omhoogtrekken van de bestrating is niet toegestaan.
- b De maatvoering van de diverse verhardingsmaterialen dient op elkaar aan te sluiten, opdat geen opvulwerk en veelvuldig knippen noodzakelijk is.
- c Klein bestratingmateriaal wordt in de regel toegepast met opsluiting d.m.v. een strekse laag. Grotere formaten worden zonder strekse laag toegepast.
- d Bij toepassing van grotere formaten, zoals keien, wordt een zodanig legverband gekozen dat lintlijnen (slingerende lijnen in het zichtperspectief) niet voorkomen.
- e Bij tegelbestrating worden de hoekvlakken (gemarkeerd door de overgangslijnen tussen rechtstanden en bochtstralen) uitgevoerd in kleine formaten (30/15 en 20/10), voorzien van een strekse laag.
- f Parkeervakken aan de Veerdam hebben een haakse beëindiging, voorzien van haakse afrondingsstukken met in- of uitwendige bocht.
Parkeervakken in de erf-situatie worden aangelegd in baksteen, met een nader te bepalen markering.
- g Rioolkolken worden verwerkt in een gootstrook, aan weerszijden opgesloten met een strekse laag.
- h Hulpstukken zoals inritbanden trottoirbandbochten, boomkransen e.d. worden toegepast in een gestandaardiseerd patroon, met een maatvoering die aansluit op de standaard elementen, zodanig dat knipwerk wordt voorkomen.
- i Het is mogelijk dat aanvullende snelheidsremmende voorzieningen nodig zijn. In dat geval zal gekozen worden voor kleinschalige drempel-kussens, die opgenomen worden in de klinkerbestrating, zoals ook in Kraaihoek-noord is toegepast.

studie nieuwe profiel

7.6.2 Water, oevers en randen

Gantel-vijvers

Zij fungeren als spiegels, ruimtemakers en waterspel en vormen de nieuwe beëindiging van de afgedamde Gantel in een hoog en een laag waterplein.

In het binnengebied zullen de randen van de vijver en de watertrappen worden voorzien van een harde, robuuste oeverafwerking.

Langs de watertrappen is sprake van hoge en lage keermuren; deze krijgen een bekleding in baksteen. De steenkeuze zal plaatsvinden in samenhang met de steenkeuze voor de plint van de direct aan het water gelegen woonblokken. De kering krijgt een brede rand die zal worden voorzien van een hekwerk.

Het water heeft continue doorstroming; de watertrappen krijgen daardoor een permanente overloop. De trappen liggen met hun aanzichtzijde in de schaduw; door het water zó te laten vallen dat het zonlicht gevangen wordt ontstaat een subtiel spel van licht en schaduw.

De centrale vijver krijgt een brede lage rand, dicht boven de waterspiegel. Deze zal bestaan uit beton, in het werk gestort. Hierdoor kan de gekromde zuidrand van de vijver ook werkelijk als een boog worden uitgevoerd.

De bodem van de twee vijvers zal worden bekleed met folie. Dit zal onzichtbaar worden afgewerkt onder de betonnen vijverrand, c.q. de gemetselde keermuren/beschoeiingen.

De watertrappen zullen als één geheel met de constructie van de keermuren worden uitgevoerd. De afwerking van de overloop en de aanzicht-zijde van de treden vraagt bijzondere aandacht.

Rivieroever

Langs de rivier wordt een nieuwe oeverafwerking voorgesteld: een combinatie van dijk met gras/basaltbeton-bekleding en keermuur. De keermuur zal in hoogte en materialisatie zodanig worden uitgevoerd dat ze van veraf als verbijzondering in de dijk van Papendrecht zichtbaar is. Eerlijk, ruw, onbewerkt, natuurlijk, zijn de trefwoorden voor het nader te bepalen materiaal voor de keermuur. De gedachten gaan uit naar een robuuste muur bestaande uit basaltkeien aan de buitenzijde; een binnenzijde van beton en een expressieve bovenrand, ook van beton.

7.6.3. Straatmeubilair en bijzondere elementen

Ook hiervoor geldt dat zal worden gezocht naar een differentiatie in interieur en exterieur, met als algemene kenmerk een robuuste vormgeving en materialisatie.

Per sfeer zullen de toe te passen elementen onderlinge verwantschap krijgen, ook al bestaan ze deels uit standaardelementen en deels uit speciaal ontwikkelde elementen; verwantschap in vorm, materiaalkeuze en/of afwerking.

Verlichting

De verlichting dient functioneel te zijn en de verblijfskwaliteit te ondersteunen.

Qua verlichting is er sprake van twee sferen: de rivieroever en de binnengebieden (inclusief de parkrand naar het Slobbengors).

Langs de rivieroever is sprake van een dubbelkarakteristiek van stedelijk woonmilieu en landschappelijke rivieroever: hier speelt zowel het schaalniveau van het stadshuis op de kade, alsook de schaal van het drie-rivierenplein.

In het uit te werken lichtplan zal bijzondere aandacht worden gegeven aan het beeld van Papendrechts nieuwe rivierfront gezien vanaf het water en vanaf de andere oevers.

Richtbeeld voor de kade is vooralsnog een warm en levendig, egaal lichtbeeld, waarin de individuele stadshuizen tot hun recht komen en waarin een fijnmazige ketting van lichtpunten de lengte en kromming van de oever markeert.

Voor de binnengebieden zal gezocht worden naar een samenhangend lichtontwerp met een familie van verwante armaturen. Er komen namelijk heel verschillende ruimtelijke situaties voor: randen naar park, randen naar breder en smaller water, dubbelzijdig bebouwde

straten, pleinruimtes en stegen. Daardoorheen speelt het onderscheid tussen gebieden met en zonder gemotoriseerd verkeer. Lichtkleur en –intensiteit zal overal aansluiten op het beoogde verblijfskarakter.

Een subtiele wijze van verlichten van de waterelementen vraagt nadere uitwerking in een op te stellen verlichtingsplan. Voorkomen moet worden dat de waterelementen als onaangename zwarte gaten gaan werken; daarnaast is het niet gewenst om het water qua verlichting als spektakel te behandelen.

Anti-parkeer markering

In het ontwerp is voorzien in voldoende bezoekersplaatsen. Toch zullen op diverse plaatsen voorzieningen nodig zijn voor het afschermen van de auto-toegankelijke delen ten opzichte van de rest van de openbare ruimte, teneinde ongewenst parkeren te voorkomen. Op de plaatsen waar geen vanzelfsprekende begrenzing plaatsvindt door boomstroken en parkeerzones etc. zullen nader te bepalen voorzieningen worden getroffen. Uitgangspunt daarbij is: functioneel (stevig, zichtbaar voor de automobilist), veilig (voor de fietser en voetganger), terughoudend aanwezig in het straatbeeld (geen woud van palen), bestand tegen een stootje.

Gezien de sterke differentiatie aan ruimtes is het denkbaar dat verschillende typen van voorzieningen zullen worden ingezet.

Bruggen

Er zijn twee bruggen voorzien. Qua ligging in de buurt en qua functie zijn ze totaal verschillend. In de verschijningsvorm dient dat tot uiting te komen:

- De brug bij het lage waterplein; toegankelijk voor de auto. Hier bestaat een groot peilverschil tussen het maaiveld en de waterspiegel. Belangrijk is de ruimte tussen brugdek en water zo groot mogelijk te houden (dunne constructie) teneinde vanaf de Havenstraat zoveel mogelijk vrij zicht op de watertrappen te houden. De brug is kort en breed; stoer vormgegeven als een passtuk, opgehangen/opgelegd tussen de twee keermuren. Het materiaal is n.t.b. Het is wenselijk de brugleuningen te integreren met de hekken/valbeveiliging langs de watertrappen.
- De voetgangersbrug over de hoge vijver. Hier bestaat een minimaal peilverschil tussen het maaiveld en de waterspiegel. De gedachten gaan uit naar een lange, smalle brug; vorm te geven als 'loopplank' over het water, dus los te houden van de vijverrand-constructie. Het materiaal is nader te bepalen. Aandacht voor 'tactiele' kwaliteiten van dek en leuning.

Beplantingen

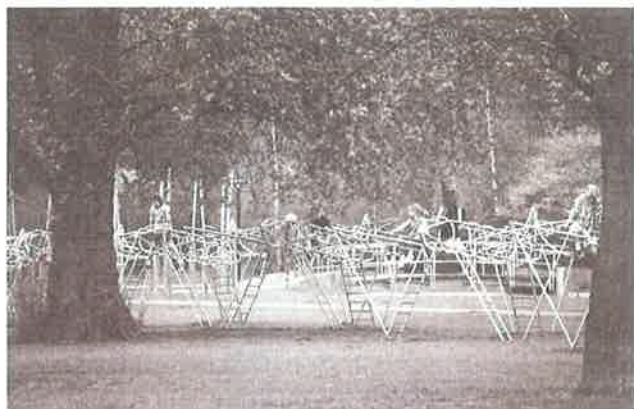
Het Merwehoofd wordt een compact stedelijk woonmilieu met een grote dichtheid. De beperkte openbare ruimte zal intensief gebruikt worden; dat vereist een kwalitatief hoogwaardige beplanting. Een beperkt areaal aan beplanting maakt een relatief hoog onderhoudsniveau minder bezwaarlijk. De hoge woningdichtheid maakt een relatief hoog onderhoudsniveau denkbaar.

Bij het beoogde stedelijk beeld van de woonbuurt horen bomen; toegepast in robuuste groeperingen, in plantvakken of -stroken, in de binnengebieden voorzien van boomroosters. Om de buurt van begin af aan een groene uitstraling te geven is het wenselijk fors plantmateriaal te kiezen voor de meest beeldbepalende bomen.

De bomen vormen ruimtelijke filters; ze contrasteren met de architectuur en brengen beweging, seizoenen, kleur, licht en schaduw in de ruimte. De bomen worden op voldoende afstand van de gevels geplaatst om vrij uit te kunnen groeien.

Goede groeiplaatsomstandigheden zijn van levensbelang; daarnaast is een zorgvuldige soortkeuze (gaaf plantmateriaal, resistentie voor ziektes) van belang voor een goede ontwikkeling. In de beginfase is het wenselijk om extra aandacht te besteden aan boombescherming, om het risico van uitval door beschadiging zoveel mogelijk te beperken.

Essentieel van belang is de gewenste bomen-markering aan het rivier-front. De bomen zullen hier vrij in de wind staan hetgeen specifieke eisen stelt aan verankering en soortkeuze, mede in relatie tot de talud-bekleding. Effect van de wind op uitgroei van de boom (waai-effect) is hier niet ongewenst; het vertelt over de landschappelijke context. Qua soortkeuze zal worden ingespeeld op het contrast tussen binnenwereld (stedelijke

soorten, cultuurvariëteiten) en het rivierlandschap (inheems sortiment).

Naast de bomen zal de vijverbeplanting het enige openbaar groen vormen in het binnengebied. Deze vormt een afwisselende groene rand langs de zuidzijde van de vijver. Een kleurige stevige beplanting waarbij, naast bladvorm en bloeiwijze, ook het winterbeeld aantrekkelijk is. Deze beplanting vraagt om een zorgvuldig beheer, teneinde het beplantingsbeeld en de verhouding water/beplanting te handhaven.

Overige algemene punten

- Verkeers- en straatnaambebording zoveel mogelijk beperken en combineren met lichtmasten c.q. bevestigen aan de gevels.
- De signalen en markeringen behorend bij de rivier als hoofd-scheepvaart-route zijn onderdeel van het ruimte-ontwerp voor het Merwehoofd. Deze voorzieningen dienen zorgvuldig te worden ingepast in het kade-ontwerp. De markeringen zelf zijn voorgeschreven elementen; situering op de Merwehoofd-oever vraagt echter om speciale aandacht voor de draagconstructie, de zichtbaarheid vanaf de rivier, de verankering/aansluiting op maaiveld, het uiterlijk van de achterzijde en de verlichting.

7.6.4 Spelen

De locatie van het Merwehoofd, de autoluwe opzet en de erf-inrichting maken de buurt aantrekkelijk als woonomgeving voor kinderen. Er is veilige speelruimte op de pleinen en in de stegen én uitdaging tot spelen en onderzoeken. In de inrichting zal gezocht worden naar oplossingen die tevens spelaanleidingen vormen (hoogteverschillen etc). De veelvormige aanwezigheid van water en verschillende oevers is uitdagend. De veelheid aan verschillende ruimtes en de fijnmazige loopcircuits door de buurt nodigen uit tot ontdekking, eerst de buurt zelf en later het park Slobbengors, de rivier, en de rest van de wereld aan de overkant. Het Slobbengors-parkje biedt ruimte voor bal- en ander spel.

Afgeschermdde speelplekken met een verzameling losse speeltoestellen komen niet voor. Indien er behoefte bestaat aan speel-objecten zullen deze als thematische toevoegingen aan specifieke plekken worden vormgegeven.

Wellicht vraagt de nabijheid van water om speciale maatregelen t.b.v. de veiligheid van kleine kinderen; zo ja, dan dienen deze als integraal onderdeel van de inrichting te worden mee-ontworpen.

7.6.5. Kunst in de openbare ruimte

Gezien de bijzondere waterstructuur ligt het sterk voor de hand om bij beeldende kunst in de buitenruimte te kiezen voor een watergebonden toepassing. Vooralsnog gaan de gedachten uit naar een kunstwerk dat het water in de hoge vijver laat fonkelen en klateren, en daarmee de interieur-kwaliteit van de binnenwereld zichtbaar en hoorbaar accentueert.

7.6.6. Integratie nutsvoorzieningen

Kleine nutsvoorzieningen dienen te worden geïntegreerd in erfafscheidingen; in de beperkt beschikbare openbare ruimte zijn los-geplaatste objecten uitermate storend.

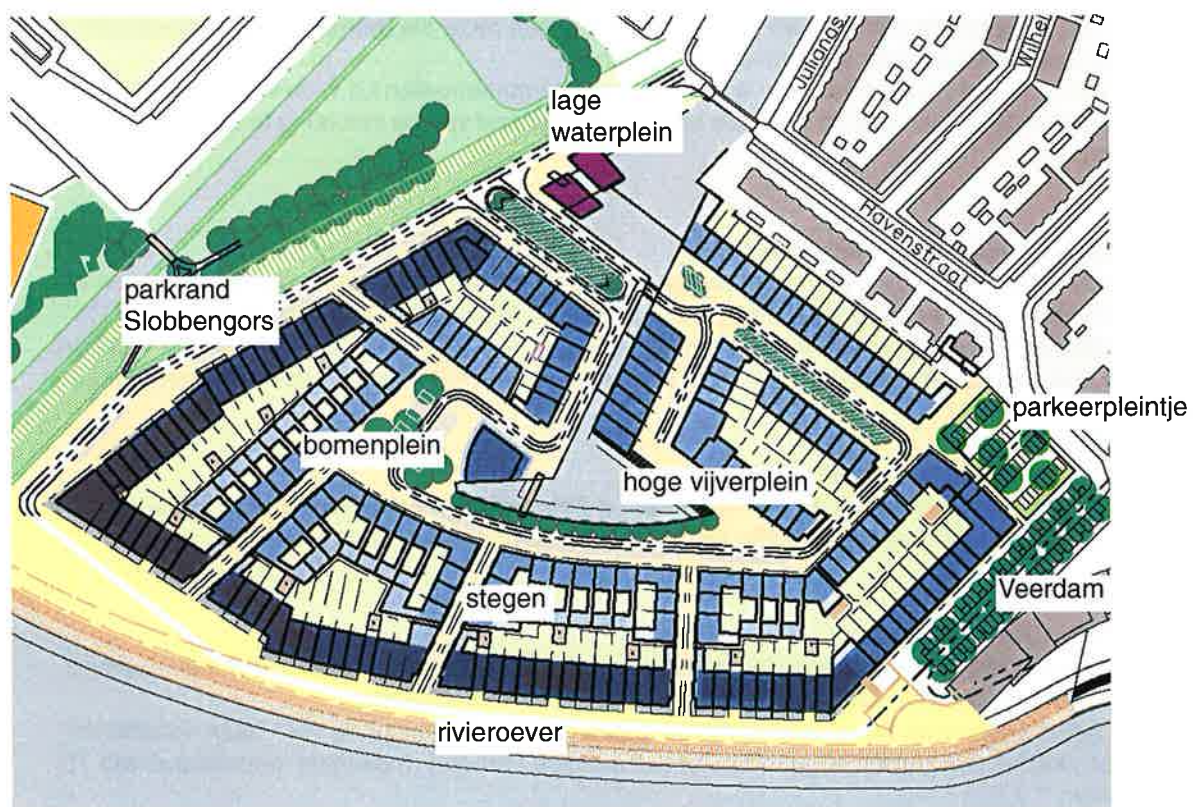
7.6.7. Afvalinzameling

Er is gekozen voor ondergrondse afvalopslag. Dit geldt zowel voor het individuele huisvuil, alsook voor de buurtvoorzieningen als glas/ papierinzameling etc.

In het ontwerp voor de openbare ruimte zullen locaties en inrichting voor deze voorzieningen worden uitgewerkt, uitgaande van het principe van een maximale loopafstand van 75 meter.

Hoewel het ruimtebeslag bovengronds beperkt is, blijft ook hier rust in het straatbeeld en dus een zorgvuldige plaatsing het uitgangspunt. Er zal rekening worden gehouden met de technische eisen zoals het legen van de containers.

Vormgeving en uitstraling van de bovengrondse delen sluiten aan op de algehele beeldkwaliteit van de openbare ruimte. De bodemplaat dient onopvallend te worden opgenomen in de verharding. Bij de keuze van een systeem zal nadrukkelijk worden gelet op bestendigheid tegen vandalisme en graffiti/aanplakken.

Hier wordt per deelgebied kort beschreven wat de componenten van de inrichting zijn, met hun specifieke eisen. Het plangebied is daarmee niet uitputtend behandeld; wel komen alle voorkomende inrichtingselementen aan bod.

8.1 Rivieroever

Ruimtelijke typering

- Gedifferentieerd profiel met ruimte voor vele verschillende gebruikers (Wonen, route en verblijfsgebied).
Een zonering in inrichting is uitgangspunt, gebaseerd op het contrast stadsfront-rivierlandschap.
- Geen parkeren langs de kade, eventueel beperkt parkeren op de westkop- nader uit te werken.

Materialen

- Keermuur: binnen- en bovenzijde beton; buitenzijde basalt of gelijkwaardig.
- Dijk talud: basalt, en eventueel gras.
- Verhardingen: natuursteen, diverse oppervlakte-texturen (of gelijkwaardig).
- Afwatering: vooralsnog op de rivier; n.t.b. in relatie tot kade-ontwerp.
- Verlichting: masten op de kade, evt. gecombineerd met de keermuur.
De lichtpunthoogte mag niet te hoog zijn in verband met de gewenste aangename verblijfskwaliteit. Aandacht voor beleving vanaf de overkant.
- Meubilair: minimaal. waterverkeersbebording/prullenmanden n.t.b./banken n.t.b.
- Beplanting:
Solitaire bomen op ruime onderlinge afstand.
Soortkeuze: landschappelijk. Indicatie: populier of wilg.
Boomgroep op het brede oever-vlak aan de westzijde Indicatie: populier, wilg of es.

Overige aandachtspunten

- Inrichting verbrede ruimte op de westkop.
- Aansluitingen op de dijk, op het Veerplein en op de Veerдам.
- Uitzichtkwaliteit van de woningen i.r.t. de voorgestelde boombeplanting.

8.2 Parkrand Slobbengors

Ruimtelijke typering

- Hoge rand naar park/talud zo flauw mogelijk.
- Erfinrichting/tweerichtingverkeer/langsparkeren.
- Zichtlijn naar watertoren Zwijndrecht vrijhouden van parkeren.

Materialen

- Talud: gras.
- Verhardingen: geen niveauverschillen; gebakken steen; diverse formaten.
- Afwatering: goten/kolken op verbeterd gescheiden stelsel.
- Verlichting: paaltop-armatuur.
- Meubilair: geen.
- Beplanting:
. bomen in laaggelegen Slobbengorsparkje;
. blokhaag op de taludrand, landschappelijke soort (Spaanse aak o.i.d.).

Overige aandachtspunten

- 2 verbindingen met Slobbengorspark (trap/versteend talud)
- Anti-parkeervoorziening parkzijde

8.3 Veerdam

Ruimtelijke typering

- Continuïteit historische lijn versterken door samenhang in toegepaste materialen.

Materialen

- Rijloper: natuursteen keien; goed berijdbaar.
- Fietsstrook: gebakken klinkers.
- Parkeerstrook: 1 materiaal; bij voorkeur gebakken klinker.
- Trottoirband: n.t.b.
- Afwatering: kolken.
- Trottoir: betontegel 30/30, aansluitend op bestaande betontegels in 't Eiland
- Verlichting: paaltop-armatuur; één type.
N.t.b. doorzetten bestaande nostalgische armatuur/mast, dan wel vernieuwing.
- Meubilair: geen.
- Beplanting: kastanjes handhaven/ aandacht voor groeiplaatsomstandigheden.

Overige aandachtspunten

- Hellingbaan/trap naar de dijk geprononceerd vormgeven als dijkopgang
- Rekening houden met entree P-garage Veerplein

8.4 Parkeerpleintje Eilandstraat/Veerdam

Ruimtelijke typering

- Onderdeel van tuindorp-sfeer van het Eiland.
- Parkeerveld als afgerond gebied markeren/inrichten.

Materialen

- Parkeervakken/rijlopers: combinatie van betonstenen en gebakken klinker, div. formaten.
- Opsluiting: betonnen rand; deels als keerelement.
- Afwatering: kolken.
- Trottoir:
 - . betontegel 30/30, daar waar direct wordt aangesloten op bestaande trottoirs van 't Eiland
 - . gebakken klinkers aan de voorzijde van de nieuwbouw
- Verlichting: paaltop-armatuur.
- Meubilair: geen.
- Beplanting:
 - . randopsluiting door blokbeplanting (ruimte voor onderhoud)
 - . losse bomen in open plantvakken. Sortiment: 1 soort, 1^e grootte, keuze n.t.b.
 - . passend bij boomkeuze in 't Eiland, contrasterend met de lineaire zware kastanje
 - . beplanting van de Veerdam.

Overige aandachtspunten

- Hoogteverschillen naar nieuwbouw oplossen met betonnen keerelementen die onderdeel zijn van omranding parkeerveld.
- Markering entree bewonersgarage n.t.b.
- Markering doorsteek voor fietsers n.t.b.

8.5 Entree aan lage waterplein

Ruimtelijke typering

- Hoofdentree Merwehoofd; erfinrichting.
- Bomendak, waaronder parkeren.

Materialen

- Basismateriaal rij- en loopstroken: gebakken klinker, diverse formaten.
- Accentsteen ter markering parkeervelden n.t.b.
- Afwatering: gootstrook met kolken.
- Kademuur: gemetseld, afgedekt met brede sloof van beton in hardsteenkleur.
- Hekwerk op kade n.t.b.

- Verlichting: paaltop-armatuur; te integreren in hekwerk kade.
- Beplantingen: bomendak van bomen 1e of 2e grootte, gecultiveerde soort, accent op vorm, bladkleur en bloei. Soortkeuze n.t.b., geen vormsnoei.
- Boomroosters; type n.t.b.

Overige aandachtspunten

- Anti-parkeervoorziening bij loopstroken n.t.b.

8.6 Binnengebied - hoge vijverplein

Ruimtelijke typering

- Besloten binnenruimte, samenhangend met bomenplein.
- Licht, open/waterspiegel dicht aan oppervlak.
- Erfsituatie, langsparkeren langs woningen aan zuidzijde.

Materialen

- Basismateriaal rij- en loopstroken: gebakken klinker.
- Parkeervakken: gebakken klinker; markering n.t.b.
- Vijverrand: brede betonnen rand.
- Afwatering:
 - . ontwerpdetailering van goten en instroom, daar waar verharding
 - . direct op de vijver afwatert.
- Verlichting:
 - . paaltoparmatuur, evt. met uitlegger
 - . verlichting vijver n.t.b.
- Meubilair:
 - . zitten langs de vijver-randen, evt. geïntegreerd in hoogteverschillen in de randen / prullenmand n.t.b.
- Beplantingen:
 - . bomenscherm langs noordelijke vijverrand. Gecultiveerde soort, met een transparante kroon. Soortkeuze n.t.b. (bijvoorbeeld gleditsia), een eenheid vormend met de soortkeuze op het bomenplein
 - . vijverbeplanting n.t.b.
- boomroosters; type n.t.b.

Overige aandachtspunten

- ***speelplekken, op plaatsen in het plan, er zal worden gezocht naar spelaanleidingen en -uitdagingen die inspelen op de ontworpen planelementen***
- anti-parkeervoorziening
- water-kunstwerk/fontein

8.7 Binnengebied- bomenplein

Ruimtelijke typering

- Besloten binnenruimte, samenhangend met hoge vijverplein.
- Transparant dak geeft beslotenheid en licht/schaduwspel.
- Erfsituatie, dwarsparkeren voor bezoekers.

Materialen

- Basismateriaal rij- en loopstroken: gebakken klinker.
- Parkeervakken: gebakken klinker; markering n.t.b.
- Afwatering:
 - . gootstrook met kolken langs rijloper;
 - . verlichting: paaltoparmatuur
- Meubilair: banken/prullenmand n.t.b.
- Beplantingen:
 - . boomgroep in los verband, bomen 1^e of 2^e grootte, met stevige kroon en bladvorm
 - . Aandacht voor herfstkleur, bloei en vruchten. gecultiveerde soort n.t.b.
 - . een eenheid vormend met de soortkeuze voor het hoge vijverplein
 - . boomroosters of grote plantvakken n.t.b.

Overige aandachtspunten

- Situering dwars-parkeren in ruimte – zoveel mogelijk accent op verblijfskwaliteit/speelruimte.
- Anti-parkeervoorziening n.t.b.

8.8 Binnengebied - stegen

Ruimtelijke typering

- Autovrije stegen met open gootstrook in het midden

Materialen

- Verharding: gebakken klinkers, één formaat n.t.b.
- Afwatering: open goot, elementverharding n.t.b.; bijzondere aandacht voor vormgeving van instroom-putten bij uitmonding van de stegen op de pleinen
- Verlichting: gevelarmatuur of hangarmatuur; type n.t.b.
- Meubilair: geen.
- Beplantingen: geen.

Overige aandachtspunten:

- Afschot gootstroken i.r.t. beloopbaarheid.
- Detaillering aansluiting dakwaterafvoer op gootstrook.
- Aansluiting/materiaalovergangen bij buitenrand (rivier- en parkzijde): stedenbouwkundige versnijdingen zichtbaar maken in bestrating.

